

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 22, ŠTEVILKA 2, DECEMBER 2025

REPRESIJA NE BO ODPRAVILA VZROKOV ZA NASILJE IN IZKLJUČENOST

INTERVJU Z RAZISKOVALKO
BUDOUR HASSAN

VARNE IN ZAKONITE POTI

 www.amnesty.si

 [AmnestySlovenia](https://www.instagram.com/AmnestySlovenia)

 [Amnesty Slovenije](https://www.facebook.com/AmnestySlovenije)

 [Amnesty Slovenia](https://www.tiktok.com/@AmnestySlovenia)

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

03 AKCIJI NA POT

V LETU 2025 JE SLOVENSKA AMNESTY S POMOČJO DRUGIH ORGANIZACIJ IN ZAVZETIH POSAMEZNIKOV NAREDILA OGROMNO IN ŠE VEČ

04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM06 **REPRESIJA NE BO ODPRAVILA VZROKOV ZA NASILJE IN IZKLJUČENOST**09 **INTERVJU Z BUDOUR HASSAN**12 **OMOGOČITE VARNE IN ZAKONITE POTI**14 **POSTAVITEV SPOMENIKA V SPOMIN VSEM, KI SO UMRILI ZARADI MEJ**15 **KAKO ŽELIJO EVROPSKE VLADE OMEJITI DOSTOP DO SPLAVA?**17 **TRIDESET LET PO GENOCIDU V SREBRENICI**

VRTIMO SVET

19 **BOJEVNICE ZA AMAZONSKI PRAGOZD**

AKTIVIZEM

21 **NAŠA MREŽA JE NAŠA MOČ**22 **INTERVJU Z AVTORICAMA MAGISTRSKE NALOGE O IZBRISU**

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC

23 **IZOBRAŽUJEMO ZA BOLJŠI SVET**

ZBIRANJE SREDSTEV

24 **Z NASMEHOM NA ULICI: ŠTUDENTI_KE, KI USTVARJAJO SPREMEMBE**

PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA

26 **MREŽA NUJNIH AKCIJ**27 **WAFAA KANAN ALBURAI: »KER TIŠINA DOPUŠČA TRPLJENJE, MEDTEM KO SOLIDARNOST IN DEJANJA USTVARJAJO UPANJE.«**

SREDINA

PRILOGA PIŠEM ZA PRAVICE

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejememo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Urednica: **Taja Premk**.

Oblikovna zasnova: **Marko Kadić**. DTP: **RumenaPika**.

Tisk: **Grafika Gracer**. Naklada: **7100**. ISSN: 2232-3198

AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.

E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973

Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

V LETU 2025 JE SLOVENSKA AMNESTY S POMOČJO DRUGIH ORGANIZACIJ IN ZAVZETIH POSAMEZNIKOV NAREDILA OGROMNO IN ŠE VEČ

Uvodnik pišem v času, ko se zdi, da so človekove pravice zgolj teoretično povezane z našim življenjem in se njihovo razumevanje spreminja vsakih nekaj tednov. Razširjenost konfliktov in kriznih žarišč je najvišja v zadnjih sedemdesetih letih. Evropska unija opozarja na zaščito človekovih pravic in je hkrati nezmožna izpeljati konkretna dejanja, slovenska politika pa želi zaradi tragedije, ki se je zgodila v Novem mestu in je pretresla celotno Slovenijo, po nujnem postopku urediti področje zagotavljanja javne varnosti. Kljub temu, da strokovnjaki in civilna družba opozarjajo, da sprejeti zakon o ukrepih za zagotavljanje javne varnosti slabi varstvo človekovih pravic.

In zaradi naštetega ste tukaj vi, mi, mladi, malo manj mladi, aktivisti, spremljajoči, ki se temu upiramo, protestiramo, ozaveščamo in krepimo solidarnost. V letu 2025 je slovenska Amnesty s pomočjo drugih organizacij in zavzetih posameznikov naredila ogromno in še več. Organizirali smo razstavo 33 let s(r)amote v Mariboru, številne proteste, izobraževanja in predavanja ter pridobili nov projekt na področju rasizma in diskriminacije. Po Sloveniji pa smo začeli izvajati tudi srečanja prostovoljcev, ki jih zanimata aktivizem in človekove pravice. Na letošnji globalni skupščini Amnesty International v Pragi so sekcije ponovno obnovile zavezo k spoštovanju in zagovorništvu človekovih pravic, predvsem pa odločno obsodile dvig avtoritarnih režimov po svetu ter erozijo demokracije.

Kot protiutež nižanju standardov odgovornosti, sta se v letošnjem letu v Sloveniji mudili Francesca Albanese, posebna poročevalka za človekove pravice na okupiranem palestinskem ozemlju, ki je v svojem poročilu opozorila na ekonomijo genocida in vlogo zasebnih korporacij in javnih institucij pri izraelskih kršitvah človekovih pravic, ter Budour Hassan, raziskovalka Amnesty International, ki je pomembno prispevala k objavi prelomnega poročila, v katerem Amnesty ugotavlja, da Izrael v Gazi izvaja genocid. Budour je spregovorila tudi o pomembnosti zbiranja pričevanj kot enega najpomembnejših dokaznih gradiv ter odgovornosti ljudi in institucij, da jasno obsodijo in ustrezno sankcionirajo odgovorne.

Naj vas kot začasna predsednica izvršnega odbora Amnesty International Slovenije* ponovno povabim k nadaljevanju vašega aktivizma, deljenju in podpisu aktivnih peticij ter predvsem k vključitvi v mrežo prostovoljcev. V njej naslavljamo različne teme s področja človekovih pravic, pridruži pa se ji lahko vsak, ki želi izvedeti kaj več, pa ne ve, kje bi začel.

Zahvaljujem se vsem, ki nas podpirate, verjamete v naše poslanstvo in se skupaj z nami borite za pravičnejši jutri.

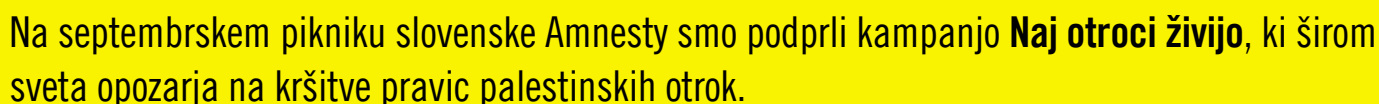
Tamara Arh,
časna predsednica izvršnega odbora AIS

* Zlatko Bojanović se je odločil, da prekine funkcijo predsednika izvršnega odbora Amnesty International Slovenije in ostane član izvršnega odbora v sklicu 2025-2026. Kot začasna predsednica izvršnega odbora je bila izbrana Tamara Arh do naslednjega zbora članov, ki bo 15. aprila 2026.

Foto: Osební arhiv

»Organizirali smo razstavo 33 let s(r)amote v Mariboru, številne proteste, izobraževanja in predavanja ter pridobili nov projekt na področju rasizma in diskriminacije. Po Sloveniji pa smo začeli izvajati tudi srečanja prostovoljcev, ki jih zanimata aktivizem in človekove pravice.«

Magdalene Krivopete, Društvo OV-CA in Amnesty International Slovenije v novem projektu proti kulturi posilstva.

Delavnica Amnesty International Slovenije s taborniki cami v sklopu Zleta, avgust 2025.

Predaja podpisov peticije Dostop
do vode je človekova pravica.

AMNESTY NA TABORNIŠKEM ZLETU

Amnesty International Slovenije je letos sodelovala na taborniškem Zletu – to je vseslovensko taborjenje tabornikov, ki poteka vsaka štiri leta. Na dogodku, ki se ga je udeležilo več kot **1.100 mladih iz Slovenije in drugod**, se je približno sto tabornikov_c z nami izobraževalo o človekovih pravicah in delovanju naše organizacije. Na delavnicah smo govorili o **nevarnostih TikToka in o soglasju v spolnosti**. Po preživetih petih dneh med taborniki_cami se je izkazalo, da se vrednote in delovanje v taborništvu zelo dobro ujemajo z vrednotami spoštovanja človekovih pravic, za katere se zavzema Amnesty.

SLOVENIJA UKREPALA PROTI GENOCIDU V GAZI

Konec julija 2025 je vlada Republike Slovenije sprejela sklep o **prepovedi trgovanja z orožjem z Izraelom, ki ga je dopolnila sprememba uredbe o nadzoru nad tranzitom orožja čez ozemlje Slovenije v začetku septembra**. Slovenija je s tem korakom postala **prva država v Evropski uniji**, ki je sprejela ta pomemben ukrep. Teden kasneje je vlada **prepovedala tudi uvoz iz nezakonitih izraelskih naselbin, a pristojni ministrstvi nista sprejeli nobenih konkretnih in nadaljnjih ukrepov za uresničevanje in nadzor**.

V Amnesty International Slovenije smo se obeh sprejetih ukrepov razveselili, saj sta bila ta koraka že dolgo na seznamu naših zahtev. Sprejeta ukrepa sta nedvomno posledica pozivov in akcij nevladnih organizacij in civilne družbe, ki se vse od začetka genocida v Gazi skupaj borimo zoper nepravico in soodgovornost. Naša prizadevanja za mir pa se tukaj ne bodo ustavila. Še naprej se bomo borili za resnico, pravico in človekove pravice vseh.

NE! KULTURI POSILSTVA

Magdalene Krivopete, Društvo za osveščanje in varstvo - center

antidiskriminacije OV-CA in Amnesty International Slovenije začnemo nov projekt, ki bo naslavljal problematiko kulture posilstva v naši družbi in raziskoval sodne prakse v primerih spolnega nasilja na slovenskih sodiščih. Po **analizi sodnih primerov**, ki bodo predstavljeni v raziskavi, infografikah in skečih, bo slovenska Amnesty sodelovala **pri snovanju osveščevalne kampanje**. Želimo si, da bodo glavna sporočila projekta dosegla čim širšo množico, med drugim tudi medije in ostale institucije, ki se jih tematika zadeva. Več o projektu pa že v naslednji številki revije Akcija.

PROJEKT O PREPREČEVANJU RASIZMA IN ZBIranJE PRIČEVANJ

V Amnesty International Slovenije smo veseli, da smo z nadgradnjo svojih programskih aktivnosti na področju izobraževanja za človekove pravice uspeli v razpisu Impact4Values2.0. Z aktivnostmi, ki smo jih zajeli pod programski naslov **»Raznolikost, enakost in vključenost: prepoznavanje, obravnavanje in preprečevanje rasizma in diskriminacije skozi izobraževanje«**, se želimo aktivno zoperstavljati novodobnim oblikam rasizma in normalizaciji diskriminatornih, sovražnih izjav ter ravnanj. Tudi z njihovim razkrivanjem in oblikovanjem učinkovitih odzivov. Tako je eno od področij, ki jih želimo nadgraditi, tudi zbiranje pričevanj in izkušenj rasizma danes v Sloveniji. **Veseli bomo vaših zapisov pričevanj, ki nam jih lahko pošljete na amnesty@amnesty.si.**

PREDAJA PODPISOV PETICIJE ZA PRAVICO DO VODE

Po novinarski konferenci pobude Glas ljudstva, ki se je 12. novembra odzvala na Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti, smo **Kabinetu predsednika vlade predali 1168 podpisov pod peticijo za dostop do pitne vode** za vse prebivalke_ce

Slovenije ter več sto pisem mladih iz osnovnih in srednjih šol, ki so lani sodelovali v naši akciji Pišem za pravice.

Hvala vsem, ki ste podpisali peticijo, in hvala vsem šolam, ki so sodelovale. Naše besede imajo moč!

NAJ BO LETO 2026 SOLIDARNO IN STRPNO

Hvala, ker verjamete v moč skupnosti in poguma. V Amnesty International Slovenije skupaj z vami vsak dan stojimo ob strani ljudem, ki se borijo za svobodo, dostojanstvo in pravičnost.

Če želite podpreti naše poslanstvo in omogočiti, da naš glas seže še dlje, vas vabimo, da nam namenite en odstotek dohodnine. To vas nič ne stane, nam pa pomaga nadaljevati z delom, ki spreminja svet na bolje. Hvala vam.

V letu, ki prihaja, vam želimo vse dobro, naj bodo praznični dnevi nasmejani, topli in polni srečnih trenutkov.

Vaša dohodnina lahko spremeni življenja!
Poskenirajte QR kodo ali obiščite www.amnesty.si/podari-1-dohodnine.

ZA VEČ NOVIC OBIŠČITE
www.amnesty.si

PRAVICE ROMSKEGA PREBIVALSTVA REPRESIJA NE BO ODPRAVILA VZROKOV ZA NASILJE IN IZKLJUČENOST, KI PORAJAJO NAPETOSTI

TRAGIČNA NASILNA SMRT ALEŠA ŠUTARJA, KI SE JE ZGODILA V NOVEM MESTU V NOČI NA 25. OKTOBER, JE PRETRESLA CELOTNO SLOVENSKO DRUŽBO, VKLJUČNO Z ROMSKO SKUPNOSTJO. TRAGEDIJA JE OKREPILA V CELOTI UTEMELJENE ZAHTEVE, DA SE DOSLEDNO PREIŠČE IN KAZNUJE VSA KAZNIVA DEJANJA TER DA SE ZAGOTOVI VARNOST VSEH NE GLEDE NA ETNIČNO PRIPADNOST. TO JE – IN JE ŽE DOSLEJ BILA NALOGA DRŽAVE.

A dogodki so sprožili tudi diskriminatorne odzive in slišali smo **pripisovanje krivde celotni romski skupnosti**, tudi od najvišjih predstavnikov vlade. Napajanje nestrpnosti do družin in posameznikov, ki živijo mirno in si prizadevajo vključiti se v širšo družbo, je nevarno in škodi vsem. **Med 12.000 Romi in Rominjami, ki živijo v Sloveniji, jih večina živi pošteno življenje**, želijo si bolj varne in boljše prihodnosti za svoje otroke, in ta večina si zasluži, da je prepoznana in slišana.

Otroci, ki v šolo vstopijo brez znanja slovenskega jezika, ker v prvih letih življenja niso bili vključeni v dogajanje v širši okolici, ker do njihovega naselja ne pelje niti javni promet, težko sledijo izobraževalnemu procesu. Zaostanki ostajajo še posebej, če prihajajo iz slabih bivanjskih razmer brez vode in elektrike. **Zaradi slabih bivalnih razmer živijo Romi in Rominje v povprečju 22 let manj kot ostalo prebivalstvo.** Nekatere družine morajo še vedno nositi vodo za pralne stroje v vedrih iz potokov ali pokopališč, stroje pa nato priklopijo na aggregate. Ali pa perejo na roke. Številni otroci domačo nalogo delajo ob sveči ali bateriji, ali pa starši plačujejo 50 evrov, da sije ena žarnica, ki jo napaja »elektrika na črno«. A vendar mnogi starši vztrajajo in si prizadevajo poslati otroke v šolo z narejenimi nalogami in opranimi oblačili. Vendar so tudi te družine zdaj deležne sumničavosti, opazk in žaljivk. Mnogi pa raje ne zapuščajo domov, če res ni nujno. Številni opažajo, da se je nezaupanje poglobilo na obeh straneh. **V stopnji sodelovanja in zaupanja smo šli nekaj let nazaj.**

Ni prav, da je varnost kogarkoli odvisna od tega, v kateri občini nekdo živi. In ni prav, da je dostop do osnovnih dobrin, kot je pitna voda, odvisen od tega, v kateri občini nekdo živi. **Varnost ni izbira, ki se obrne stran od spoštovanja pravnih standardov in človekovih pravic.** Taka izbira je lažna, nestrokovna in populistična.

In izjemno nas skrbi, da se je vlada odločila to lažno izbiro prevesti v zakon in z njim znižati standarde pravne države in varovanja človekovih pravic vseh.

Finančna uprava in policija sta se že pred sprejemom novega zakona, ki je **spremenil osem zakonov v imenu zagotavljanja varnosti**, a je dejansko okrepil in razširil pooblastila

Foto: Borut Krajnc

Naslovna fotografija revije Akcija je posneta v romskem naselju Goriča vas pri Ribnici, kjer družine še danes živijo brez dostopa do čiste in pitne vode, nekatere pa tudi brez elektrike. Avtor fotografije je Borut Krajnc.

Neprimerne bivanjske razmere v romskih naseljih vplivajo tudi na to, ali bo otrok hodil v šolo ali ne. Brez vode in elektrike se je težje umiti in oprati oblačila. Pogosto so otroci zaradi tega tudi zasmehovani. Na fotografiji romsko naselje Brezje Žabjek.

represivnih organov, pohvalili z akcijami in zasegi avtomobilov na Dolenjskem. In s tem sta organa pokazala, da je zakonodaja že pred novim zakonom omogočala ukrepanje.

Zakon o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti povečuje pooblastila policije in šibi varovalke spoštovanja človekovih pravic; med drugim lahko država zaseže tudi socialno pomoč, ki je namenjena golemu preživetju. Država je odgovorna za zagotavljanje javnega reda in za odzivanje na posamezne nasilne incidente, vendar mora biti posredovanje izvršilne veje oblasti in organov pregona zakonito in strogo sorazmerno z doseganjem legitimnega cilja. Ukrepanje, ki cilja naselja z romskim prebivalstvom in ki nesorazmerno prizadane skupnosti, ki že zdaj živijo v izjemni revščini in izključenosti, je diskriminatorno.

Samo represija ne bo odpravila vzrokov za nasilje in izključenost, ki porajajo napetosti. Delujočo državo, ki ukrepa, potrebujemo tudi pri enakopravnosti v zagotavljanju človekovih pravic za vse.

NE DOLG DRŽAVI NE KAZNIVA DEJANJA NISO V DOMENI NOBENE ETNIČNE SKUPINE

Finančna uprava Republike Slovenije (Furs) je v novembru kot rezultat »poostrene« akcije na območju Jugovzhodne Slovenije zarubila štirinajst vozil. Splošna statistika pa sicer ne kaže, da bi skozi daljše časovno obdobje Romi bili bolj ciljani od ostale populacije, ali da bi bili številčnejši dolžniki nedavnih glob: v posameznem letu je Furs v zadnjih treh letih zasegel po okoli **2.500 premičnin** (skoraj izključno so bili to avtomobili); samo v preteklem letu pa je sprožil preko **165.000 postopkov za izvršbo** nedavnih glob v skupni vrednosti skoraj 50 milijonov evrov.

Podobno zgovorni so tudi podatki o kaznivih dejanjih, ki jih je mogoče dnevno spremljati na spletni strani policije ter v njihovih letnih poročilih, kjer so prikazani tudi po posameznih območjih policijskih uprav. **Iz njih je razvidno, da kaznivih dejanj nikakor ne izvršujejo izključno – niti ne v večjem obsegu – Romi in Rominje.**

Forum romskih svetnikov je konec novembra sklical sestanek z vodstvom Fursa, na katerem so predlagali možnost daljšega odplačevanja dolgov (zdaj se obroki lahko raztegnejo največ na eno leto) in možnost, da se dolg odsluži skozi delo za splošno korist po hitrejšem postopku odločanja.

V Sloveniji v 21. stoletju:

- je življenjska doba romskega prebivalstva kar 22 let nižja od ostalega prebivalstva v Sloveniji.
- umirajo romski otroci do sedmega leta sedemkrat pogosteje kot ostali otroci.
- vpliva življenje brez vode in elektrike na zdravje, še posebej otrok. Vpliva tudi na to, ali otroci obiskujejo šolo ali ne.

V sredo, 12. 11. 2025, je na Trgu republike potekala novinarska konferenca Glasu ljudstva glede Zakona o nujnih ukrepih za zagotavljanje javne varnosti. Predstavniki ce več nevladnih organizacij in civilne družbe smo na njej izkazali zaskrbljenost nad zakonom, ki niža standarde vladavine prava in posega v človekove pravice. Pozvali smo, naj slovenska politika namesto represivnega zakona naslovi dolgotrajne in strukturne vzroke diskriminacije romske skupnosti in vzpostavi pogoje za dostop do ustreznih bivalnih razmer.

ZAKAJ JE ODVZEM AVTOMOBILA LAHKO SPOREN

Mami, ki je tri šoloobvezne otroke vozila v šolo, so zasegli 21 let star avto; v zapisniku je zavedeno, da je celo poškodovan. Strošek zasega (strošek davčne izvršbe in strošek izdaje sklepa), ki ga nosi gospa, je preko 1.200 eurov, in poraja se vprašanje, ali je tak zaseg nesorazmerem ukrep glede na korist države, ki je v poplačilo dolga dobila 21 let star poškodovan avto.

Skladno s prvim odstavkom 177. člena Zakona o davčnem postopku (ZDavP-2) so nujni predmeti za osebno rabo izvzeti iz davčne izvršbe: obleka, obutev, perilo, posteljnina, posoda, pohištvo, štedilnik, hladilnik, pralni stroj in druge za gospodinjstvo potrebne stvari ter *drugi* predmeti za osebno rabo, če so nujni dolžniku in članom njegovega gospodinjstva.

Glede tega imamo sodno prakso (nevezano prav na Rome): višje sodišče v Ljubljani je marca letos osebno vozilo pritožnikov izvzelo iz stečajne mase. Ocenilo je namreč, da bi bil poseg v položaj dolžnika in njegove žene, ki osebno vozilo nujno potrebujeta za dostop do zdravstvenih storitev in prihod v službo, tudi glede na njuno starost in siceršnji premoženjski položaj nesorazmeren s pravico upnikov do poplačila. Sodišče je izpostavilo tudi, da glede na vrednost in stanje osebnega vozila ni utemeljeno pričakovanje, da bi prišlo z njegovo prodajo do povečanja stečajne mase, ki bi se pomembno odrazila v premoženjski sferi upnikov.

Četudi gre za sodno prakso v povezavi z izvzemom predmetov iz stečajne mase, se ta pri opredelitvi predmetov, ki so izvzeti iz stečajne mase, sklicuje na 79. člen Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), ki opredeljuje predmete, izvzete iz izvršbe. Prvi odstavek 79. člena ZIZ je vsebinsko enak prvemu odstavku 177. člena ZDavP-2, posledično pa je navedena sodna praksa relevantna tudi v primeru davčne izvršbe.

Zarubljeno osebno vozilo brez dvoma v mnogih primerih družin, ki živijo v geografsko segregiranih naseljih, predstavlja predmet, ki je nujen za osebno rabo, saj je nujen za osnovno funkcioniranje družine in gospodinjstva, za prevoze k zdravniku, po hrano – trgovine so do romskih naseljih oddaljene po več kilometrov, naselja pogosto brez javnega prevoza; prav tako morajo številne družine otroke voziti v šolo. Če na primer rubežniki ne smejo zaseči kavča, je avtomobil za vsakodnevno preživetje revnih družin vsekakor še veliko bolj nujen – zanje tako po zdravi pameti kot po sodni praksi sodi med predmete, ki so po veljavni zakonodaji izvzeti iz davčne izvršbe.

Nataša Posel, Kristina Božič

Poskenirajte QR kodo in podpišite peticijo za dostop do vode za vse romske družine. Dostop do vode je človekova pravica.

ZA DOSTOP DO PITNE VODE ŠE NAPREJ PIŠITE PREDSEDNIKU VLADE

Ker se v zadnjem letu glede dostopa do vode ni nič premaknilo na bolje, nadaljujemo s pozivom vladi tudi v letošnji akciji Pišem za pravice: prosimo vas, da na naslov gp.kpv@gov.si ali Vlada RS, Gregorčičeva ulica 20-25 pišete z zahtevo, naj se dostop do pitne vode kot nujne za preživetje, zdravje, možnost izobraževanja in zaposlovanja uredi kot urgenten ukrep. Več na www.amnesty.si/peticija/dostop-do-vode-je-clovekova-pravica/.

INTERVJU Z BUDOUR HASSAN PRIČE GENOCIDA: KAKO AMNESTY RAZKRIVA IZRAELSKO ZLOČINE V GAZI

BUDOUR HASSAN JE RAZISKOVALKA GLOBALNE AMNESTY INTERNATIONAL ZA IZRAEL IN ZASEDENO PALESTINSKO OZEMLJE. NJENO DELO TEMELJI NA DOKUMENTIRANJU KRŠITEV ČLOVEKOVIH PRAVIC, V ZADNJEM ČASU PA JE NJENA EKIPA OSREDOTOČENA NA ZLOČINE V GAZI. AVGUSTA JE OBISKALA SLOVENIJO, KJER JE SODELOVALA NA ŠTEVILNIH DOGODKIH IN NA NJIH SPREGOVORILA O GENOCIDU NAD PALESTINSKIM LJUDSTVOM IN O TEM, KAJ MORAJO DRŽAVE NARESTITI, DA SE IZOGNEJO VPLETENOSTI IN ODGOVORNOSTI ZA IZRAELSKA HUDODELSTVA.

Zakaj si se pridružila Amnesty International?

Preden sem se pridružila Amnesty, sem bila raziskovalka v Jeruzalemskem pravnem centru za pomoč in človekove pravice. Kar me je spodbudilo, da sem se pridružila Amnesty, je predanost podpori človekovim pravicam, kjer koli so kršene, in zavzemanje za tiste, ki se borijo za pravičnost in univerzalne pravice.

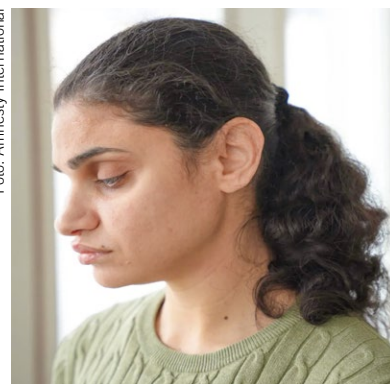
Kako izgleda dan raziskovalke na terenu?

Raziskovalci_ke kaznivih dejanj po mednarodnem pravu in drugih kršitev človekovih pravic, zlasti na zasedenem palestinskem ozemlju, imamo običajno zelo dolge dneve. Žal živimo na območju sveta, kjer prihaja do sistematičnih kršitev človekovih pravic, še posebej zaradi genocida, ki se dogaja v Gazi, naraščanja prisilnega preseljevanja in apartheida nad Palestinci_kami. Poleg odgovarjanja na sporočila, ki jih prejemamo, je naše delo razdeljeno na dva dela. Izvajamo terenske preiskave. Obiskujemo ogrožene skupnosti, zlasti na Zahodnem bregu, intervjujamo Palestince_ke, ki so jim bile kršene pravice, so razseljeni, ali so v nevarnosti, da bodo razseljeni. Dokumentiramo, fotografiramo, beležimo kršitve, ki so jih doživeli, in to postane osnova za poročila, ki jih pišemo, ter za nujne pozive k ukrepanju.

Povezujemo pa se tudi s skupnostjo. Vedno se odzivemo na sporočila ljudi, ki so jim kršene pravice, in raziščemo njihove primere. Ker Gaze ne moremo obiskati, naše delo tam poteka prek naših sodelavcev_k na terenu. Od 7. oktobra 2023 smo v stalnem telefonskem stiku z ljudmi v Gazi. Intervjujamo ljudi, ki se soočajo z lakoto, ki so priče zločinov, žrtve letalskih napadov. Zberemo njihova pričevanja in pričevanja drugih, pregledamo dokaze, ki jih imamo, ter jih primerjamo z drugimi zunanjimi viri, na primer satelitskimi posnetki in izjavami, ki jih je dala izraelska vojska, ter drugimi razpoložljivimi dokazi. Pričevanja potrjujemo s preverjanjem fotografij, nato pa začnemo pisati poročila, kar je zelo zahtevno delo, saj moramo poskrbeti, da je vsaka podrobnost točna. V sodelovanju s sodelavci_kami v poročila vključimo tudi pravne analize v skladu z mednarodnim pravom.

Amnesty je organizacija, ki združuje raziskave in kampanje. Ni raziskav brez kampanj in ni kampanj brez raziskav. Velik del našega dela vključuje tudi intervjuje za medije, pogovore

Foto: Amnesty International

Budour Hassan, raziskovalka Amnesty International, ki je pomembno prispevala pri pripravi poročila o izraelskem genocidu v Gazi.

»Od 7. oktobra 2023 smo v stalnem telefonskem stiku z ljudmi v Gazi. Intervjujamo ljudi, ki se soočajo z lakoto, ki so priče zločinov, žrtve letalskih napadov.«

Dogodek, ki je potekal v okviru Festivala Grounded in je naslavljal temo varnih in zakonitih poti. Na fotografiji od leve proti desni Maja Ladič iz Mirovnega inštituta; Wafaa Kanan Alburai, humanitarna delavka iz Palestine, ki živi v Sloveniji; Budour Hassan, raziskovalka iz globalne Amnesty International in Kristina Božič, AIS, ki je dogodek povezovala.

z novinarji, odgovarjanje na vprašanja. Zavzemamo se tudi za posamezne primere, ki jih aktivno zagovarjamo. Te primere zagovarjamo pri pristojnih organih, branimo posameznike, katerih pravice so bile kršene, stopimo v stik z družinami pridržanih, z družinami zapornikov. Vedno smo na voljo ljudem, ko nas potrebujejo. Zato nam Palestinci_ke in žrtve kršitev človekovih pravic zaupajo, ker smo jim vedno na voljo – tudi kadar gre za vprašanja, ki morda presegajo naše pooblastilo. Skušamo vzpostaviti mrežo, povezati ljudi s tistimi, ki lahko pomagajo. Smo zelo majhna, a izjemno predana ekipa.

Kako je potekalo raziskovanje genocida?

Decembra 2024 je Amnesty postala prva mednarodna organizacija za človekove pravice, ki je izjavila, da Izrael v Gazi izvaja genocid. Naše delo se seveda opira na delo, ki so ga opravile tudi druge organizacije, še posebej palestinske organizacije, ki so delovale pred nami. Posebna poročevalka in druge organizacije ter pravni strokovnjaki_nje so dejali, da je šlo za vsaj devet mesecev intenzivnega dela. Sodelovala je ekipa številnih strokovnjakov in sodelavcev, ki so obravnavali različne vidike, z namenom, da raziščemo in dokumentiramo, ali je mogoče dejanja Izraela v Gazi opredeliti kot genocid. Analizirali smo dejanja, ki jih je Izrael izvajal v Gazi, in poskušali tudi dokazati poseben namen.

To je bilo delo z ljubeznijo, a hkrati izjemno zahtevno, saj smo vedeli, da bomo, če bomo uporabili besedo genocid, deležni ostrih odzivov in da bodo kritike močne.

Veliko ljudi je sodelovalo in nič od tega ne bi bilo mogoče brez naših terenskih delavcev_k v Gazi. Oni so pravi junaki tega poročila. Oni so tisti, ki so tvegali svoja življenja, da so zbrali dokaze in jih delili z nami – tudi med obstreljevanjem, bombardiranjem, resnično lakoto – so šli na teren, intervjuvali, pošiljali slike, hodili v bolnišnice, kjer smo lahko govorili z žrtvami, včasih po telefonu ali WhatsAppu. Oni so tisti, ki so resnično to omogočili. Poleg ekipe, ki je sodelovala pri vseh vidikih poročila, od naslovnice – umetniško delo je prispeval palestinski umetnik Maisara iz Gaze – pa vse do opomb pod črto.

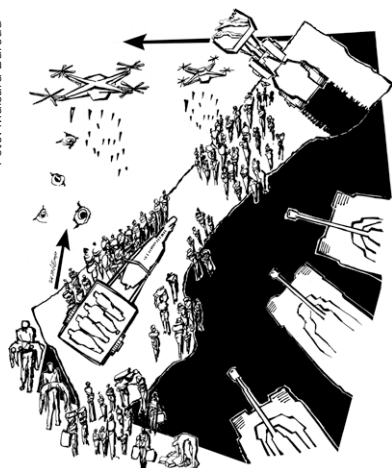
Vsaka podrobnost tega poročila je bila plod trdega dela, v katerega smo vložili vse, kar smo lahko, da bi to poročilo služilo kot Amnesty obtožnica zoper to, kar se dogaja – kar Izrael izvaja.

Kako bi morala Slovenija še ukrepati proti genocidu?

To, kar je Izrael že storil, je nepopravljivo. In čeprav so nekateri ukrepi morda prišli prepozno, je bolje pozno kot nikoli – vedno je pomembno popravljati. Menim, da je Slovenija moralna voditeljica, zlasti z odločitvijo o prekinitvi trgovine z orožjem in poslovanja z nezakonitimi naselbinami. To so resnično pomembni ukrepi.

»Ko slišimo od očeta, ki je izgubil vso svojo družino v izraelskem zračnem napadu na Gazo, da mu je pogled na imena in slike njegovih otrok v enem od naših poročil dal upanje, da ni pozabljen.«

Foto: Maisara Baroud

Ilustracija na naslovnici prelomnega poročila Amnesty International o genocidu v Gazi, ki je avtorsko delo palestinskega umetnika Maisara Barouda.

Foto: Matjaž Ruš

Med obiskom v Sloveniji se je Budour srečala tudi s slovensko ministrico za zunanje in evropske zadeve Tanjo Fajon. Pogovor je potekal v organizaciji Festivala Grounded.

»To je bilo delo z ljubeznijo, a hkrati izjemno zahtevno, saj smo vedeli, da bomo, če bomo uporabili besedo genocid, deležni ostrih odzivov in da bodo kritike močne.«

Slovenija lahko odigra pomembno vlogo pri pomoči izvajanja medicinskih evakuacij otrok, žensk, moških in družin, ki so ranjeni ter se soočajo z življenjsko nevarnimi poškodbami ali boleznimi in so ujeti v Gazi.

Zaradi izraelskega uničenja zdravstvenega sistema ter zavračanja dostopa do zdravljenja palestinskih ranjencev na zasedenem palestinskem ozemlju, vključno na Zahodnem bregu in tudi v Vzhodnem Jeruzalemu, lahko Slovenija prevzame vodilno vlogo pri sodelovanju z drugimi državami in s Svetovno zdravstveno organizacijo, da zagotovi zdravljenje, podporo in varno zavetje za tiste, ki so utrpeli življenjsko ogrožajoče poškodbe in ki potrebujejo življenjsko pomembno zdravljenje.

Kaj je vaše sporočilo vsem našim članom_icam in podpornikom_cam v Sloveniji, ki bodo brali ta intervju?

Amnesty International Slovenije je bila v ospredju boja za spremembo politik, za povečan pritisk na slovensko vlado, da se spremeni zakonodaja, zlasti glede trgovine z orožjem in trgovine z naselbinami. Mislim, da vsak dan vidite naš boj, da ohranimo in nekako rešimo ostanke upanja, ki jih še imamo, da bi lahko kaj spremenili.

Pri Amnesty verjamemo, da čeprav zdaj morda ne izgleda tako, je naše delo – razkrivanje kršitev človekovih pravic, kampanje proti kršitvam človekovih pravic, podpora zapornikom vesti, podpora žrtvam izraelskih politik – zelo pomembno.

In resnično povzroči spremembo, ko prejmemo sporočilo od izpuščenega zapornika, da mu je prav kampanja Amnesty pomagala ostati pri močeh, tudi v najtežjih trenutkih, ko je bil pridržan.

Ko slišimo od očeta, ki je izgubil vso svojo družino v izraelskem zračnem napadu na Gazo, da mu je pogled na imena in slike njegovih otrok v enem od naših poročil dal upanje, da ni pozabljen.

Ko nam ljudje povedo, da naše delo šteje, ker je dokumentiranje in pričanje pomembno, ker je to, kar počnemo, sporočilo proti pozabi, proti zanemarjanju, proti obupu.

Vemo, da naše delo, čeprav so stvari včasih res brezupne, ima svoj pomen. Pomembno je za žrtve kršitev človekovih pravic in pomembno je za Palestince_ke, ki se borijo za svoje pravice. In prav zato, s slovensko sekcijo in s podporo vseh podpornikov_ic v Sloveniji, naše delo – vsaka posamezna beseda, ki jo napišemo, vsako posamezno pričevanje, ki ga zberemo, in vsak dokaz, ki ga dobimo, da bi odgovorni za kršitve človekovih pravic nosili odgovornost – ni mogoče brez podpore tistih, ki se vsak dan znova zbujačo prepričani, da njihov glas, njihova vloga in njihovo sporočilo štejejo.

Pogovarjala se je Taja Premk.

»Vsaka podrobnost poročila o genocidu je bila plod trdega dela, v katero smo vložili vse, kar smo lahko, da bi to poročilo služilo kot Amnesty obtožnica zoper to, kar se dogaja oziroma kar Izrael izvaja. «

Celoten intervju si lahko preberete na www.amnesty.si/budour-hassan ali na QR kodi.

35 SLOVENSKIH ORGANIZACIJ IN KOLEKTIVOV S POZIVOM SLOVENSKI VLADI OMOGOČITE VARNE IN ZAKONITE POTI

NA NOVINARSKI KONFERENCI, KI JE 22. SEPTEMBRA 2025 POTEKALA NA TRGU REPUBLIKE V LJUBLJANI, SMO PREDSTAVILI PETICIJO, S KTERO PREDSEDNIKA VLADE DR. ROBERTA GOLOBA POZIVAMO, NAJ SLOVENSKA VLADA ZAGOTOVI VARNE POTI IN ZAŠČITO VSEM OSEBAM, KI BEŽIJO PRED PREGANJANJEM, VOJNO IN GENOCIDOM TER IMAJO POSEBNO VEZ S SLOVENIJO ZARADI DRUŽINE IN SORODSTVA, IZOBRAŽEVANJA ALI DELA. PRAV TAKO SMO VLADO POZVALI, NAJ OKREPI ZDRAVSTVENE EVAKUACIJE IN SE PRIDRUŽI TOVRSTNIM OBSTOJEČIM SHEMAM EVROPSKE UNIJE.

V luči nenehnih spopadov širom sveta in še zlasti zaradi genocida, ki ga Izrael izvaja v Gazi, je 35 slovenskih organizacij in kolektivov slovenskim oblastem sporočilo, da morajo mednarodno pravo, človekove pravice in reševanje življenj postaviti na prvo mesto.

Trajajoči genocid, ki ga Izrael izvaja nad palestinskim prebivalstvom v Gazi, kjer Palestinkam_cem vsak trenutek grozi smrt zaradi bombardiranj, stradanja ali sicer ozdravljivih bolezni, dodatno poudarja nečloveškost birokratskih ovir, ki jih vključuje sedanj sistem odločanja o azilu in mednarodni zaščiti. Prebivalci_ke ali državljani_ke Slovenije, ki imajo v Gazi družinske članice_e, ne bi smeli biti prisiljeni tavati skozi birokratske labirinte, če želijo rešiti življenja svojih bližnjih. Preživetje njihovih družinskih članic_ov tudi ne bi smelo biti pogojevano s finančnimi zahtevami, ki so globoko diskriminatorne.

Palestinkam_cem iz Gaze, ki so bolni ali so utrpeli poškodbe, ki bodo vplivale na njih do konca življenja, mora biti izkazana dobrodošlica in omogočena zdravstvena oskrba – tudi v Sloveniji.

Hkrati pa opozarjamo, da poziv za varne poti in okrepljene mehanizme zdravstvenih evakuacij ne more in ne sme biti na noben način viden kot podpora izraelskim nezakonitim načrtom, da bi nasilno preselili ali izgnali palestinsko prebivalstvo iz Gaze, kar predstavlja vojno hudodelstvo in hudodelstvo zoper človečnost. Tisti_e, ki zaprošajo za uresničitev svojih pravic, za mednarodno zaščito ali za zdravstveno oskrbo v Sloveniji, imajo tudi pravico, da se vrnejo v Gazo, ko se genocid konča in bo Gaza varna ter preživetje tam mogoče. Palestinke_ci iz Gaze, ki so begunke_ci ali potomci_ke tistih, ki so bili pregnani leta 1948 med nakbo, imajo pravico, da se vrnejo v svoja mesta in vasi v Izraelu, če to želijo.

Od slovenske vlade zahtevamo le, da človečnost in reševanje življenj postavi pred birokracijo in logistiko.

Hvala vsem, ki ste podpisali skupno peticijo.

(T. P.)

»V Gazi je čas kri.
Slovenija mora
ukrepati sedaj.«

Foto: Črt Piksi

Novinarska konferenca, kjer smo predstavili skupni poziv 35. organizacij in kolektivov, da naj Slovenija zagotovi varne in zakonite poti.

FRANCESCA ALBANESE V LJUBLJANI: »OMOGOČITE ZDRUŽITEV PALESTINSKIH DRUŽIN – TO JE HUMANOST.«

Na pomen združevanja družin in evakuacij je že julija med svojim obiskom Slovenije opozorila posebna poročevalka za človekove pravice na okupiranem palestinskem ozemlju Francesca Albanese.

V dialogu s palestinsko farmacevtko in humanitarno delavko Wafo Kanan Al Burai je italijanska mednarodna pravnica izpostavila vpletenost vseh evropskih držav v izraelske kršitve človekovih pravic palestinskega prebivalstva, v izraelski apartheid in sedaj, v genocid v Gazi.

Dogodek v okviru uradnega obiska se je zgodil v dvorani Slovenske filharmonije v soorganizaciji mariborske Pekarne Magdalenske mreže, festivala Grounded, Organizacije za participatorno družbo, Gibanja za pravice Palestincev in Amnesty International Slovenije.

Posebna poročevalka Združenih narodov je poudarila pomen vztrajanja posameznikov in civilne družbe, da se končajo mednarodna hudodelstva nad palestinskim prebivalstvom. Vse države, ki imajo pristanišča na Sredozemlju, je pozvala, naj pošljejo ladje s svojimi zastavami, z zdravniki in s humanitarno pomočjo, da prebijajo izraelsko obleganje Gaze.

Francesca Albanese je prav tako opozorila, da je nezamisljivo, da Slovenija ne vzpostavi vsem dostopnih varnih poti, da bi Palestinke in Palestinci v Sloveniji lahko dosegli združitev svojih družin, ki so trenutno pod grožnjo izraelskih vojaških operacij.

Foto: Črt Piksi

Po pogovoru je Francesca Albanese z dvignjeno, v pest stisnjeno levo roko vsem poslala jasno sporočilo neomajne vztrajnosti in pokončnosti za dosego svobode in pravičnosti za vse.

Pobudnice peticije: Gibanje za pravice Palestincev, PIC – Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja, Slovenska filantropija, Mirovni inštitut, Pekarna Magdalenske mreže, Amnesty International Slovenije, Zavod Tri, zavod za trajnostne skupnostne prakse, Škofja Loka, Zavod Krog, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Umanotera, Društvo Organizacija za participatorno družbo, Društvo Humanitas, Greenpeace Slovenija, Spletni portal spol.si, Center za družbeno raziskovanje (Cedra), Ekosocialistična iniciativa Klas, Delavska svetovalnica, Slovenski PEN, Založba Sophia, Revija Borec, Rdeča pesa, Glosa, CNVOS, Zasuk, Forum za enakopraven razvoj, društvo, Danes je nov dan, Društvo ŠKUC, Sindikat novinarjev Slovenije, Zavod Emma – Center za pomoč žrtvam nasilja, Sumud, platforma za svobodno Palestino, Gladovna stavka za Palestino, Glas ljudstva, Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, Ambasada Rog, Društvo Iskra.

POSTAVITEV SPOMENIKA V SPOMIN VSEM, KI SO UMRLI ZARADI MEJ

V SLOVENIJI SE MNOŽI ŠTEVILO SMRTI NA MEJAH OZIROMA SMRTI ZARADI MEJ TER ŠTEVILO ANONIMNIH GROBOV NEIDENTIFICIRANIH BEGUNCEV IN BEGUNK. OBENEM JE PO SVETU VSE VEČ DRUŽIN, KI NE VEDO, KJE SO NJIHOVI BLIŽNJI – SO ŽIVI ALI MRTVI. O TEH LJUDEH, KI SO IZGUBILI ŽIVLJENJA V SLOVENSKIH REKAH, GOZDOVIH, GORAH, SOTESKAH IN NA AVTOCESTAH, NI URADNIH STATISTIK, MEDIJI O NJIH REDKO POROČAJO, POGOSTO SE ZA NJIMI IZGUBI VSAKA SLED ALI SO KOT »NEZNANA OSEBA« POKOPANI V GROBOVE V RAZLIČNIH KRAJIH SLOVENIJE.

Večinoma so te smrti kategorizirane kot nesreče, a vsi, ki se s to temo ukvarjamo vemo, da to niso zgolj nesreče, temveč **neposredna posledica migracijskih politik**, predvsem mejnega, vizumskega režima. Zaradi slednjih osebe iz številnih afriških, azijskih in **bližnjevzhodnih držav** ne morejo dobiti ustreznih dokumentov, zato tudi ne morejo prečkati običajnih mejnih prehodov, ne da bi tvegali vračanje v države, iz katerih so prišli. Vsi prebivalci in prebivalke Slovenije – pogosto ne da bi vedeli – prispevamo sredstva, s katerimi so vzpostavljene materialne in nematerialne ovire, ki ljudi na poti usmerjajo na nevarne poti, kjer izgubljajo življenje.

Člani in članice **delovne skupine Prehod**, ki združuje raziskovalke in raziskovalce, novinarje in novinarke, umetnike in umetnice, lokalne prebivalke in prebivalce, aktivistke in aktiviste, prostovoljke in prostovoljce, zaposlene v nevladnih, znanstveno-raziskovalnih in lokalnih ustanovah, smo se odločili, da prekinemo tišino in javno spregovorimo o teh prezgodnjih, nepravilnih in prikritih smrtih ljudi, ki so umrli zaradi evropskega migracijskega režima. Obenem pa smo si želeli migrantske smrti dostojno obeležiti in zagotoviti, da ne bodo utionile v pozabo. Zato smo 23. oktobra 2025 na pokopališču v Vojni vasi v Črnomlju odkrili spomenik v spomin vsem tistim, ki so izgubili življenje zaradi mej. Akademski kipar **Tomaž Furlan** je pri ustvarjanju spomenika, za katerega je uporabil svoja sredstva in se odpovedal honorarju, sledil maksimi: **»Kar drži most skupaj, je pomembnejše od mosta samega.«**

Pri postavitvi spomenika je imela pomembno vlogo lokalna skupnost, saj je pobudo za spomenik dala prebivalka Vukovcev, **Nada Šimunič**, ki je bila priča utopitvi v reki Kolpi, obenem pa je bil spomenik postavljen s podporo župana Občine Črnomelj, **Andreja Kavška**, ter direktorja Komunalne službe, **Sama Kavčiča**. Na slovesnosti ob odkritju spomenika je, poleg pobudnice postavitve spomenika, župana Črnomlja, avtorja spomenika, avtorice tega teksta ter predstavnika nevladne organizacije SOS Balkan Route, govoril tudi **Desmond Nana** begunec iz Kameruna, ki je sam izkusil smrtonosnost balkanske migracijske poti. Govore sta z glasbo in recitacijami dopolnjevali **Daša Culiberg Jontes** in **Klaudija Jaketič**.

Spomenik v Črnomlju je poseben zaradi svoje oblike, ki spominja na tunel, obenem pa je sestavljen iz rečnih kamnov, s katerimi označuje številne utopitve v slovenskih rekah. S tem se črnomaljski spomenik uvršča v »temno« dediščino Slovenije ter predstavlja kontinuiteto s podobnimi spomeniki na kopenskih ali morskih mejah Evrope, ki želijo trajno obeležiti smrti ljudi, obsoditi represivni mejni režim ter zahtevati spremembo migracijskih politik, zaradi katerih migranti in migrantke ne bi bili več prisiljeni izbirati nevarnih poti, na katerih umirajo.

Uršula Lipovec Čebren

Spomenik v Črnomlju je sestavljen iz rečnih kamnov, s katerimi označuje številne utopitve v slovenskih rekah. Njegov avtor je akademski kipar Tomaž Furlan.

Utrinek z otvoritve spomenika v Črnomlju, ki se ga je udeležil tudi del ekipe slovenske Amnesty.

RASIZEM, RODNOST, VERA IN PRAVICA DO SPLAVA KAKO ŽELIJO EVROPSKE VLADE OMEJITI DOSTOP DO SPLAVA?

AMNESTY INTERNATIONAL JE OBJAVILA NOVO POROČILO, KI RAZKRIVA, DA JE DOSTOP DO SPLAVA V EVROPI VEDNO BOLJ OMEJEN, KREPIJO PA SE TUDI PRIZADEVANJA ZA SPODKOPAVANJE REPRODUKTIVNIH PRAVIC. EVROPSKE VLADE POZIVAMO, NAJ ZAŠČITIJÓ PRAVICO DO SPLAVA IN OMOGOČIJO DOSTOP DO SPLAVA VSEM OSEBAM, KI GA POTREBUJEJO.

Poročilo **Ko pravice ne veljajo enako za vse: boj za dostop do splava v Evropi** razkriva, da kljub težko pridobljenemu napredku še vedno obstajajo škodljive in nevarne ovire, ki ogrožajo dostop do varnega splava.

Čeprav so reforme v večini evropskih držav – z nekaj pomembnimi izjemami – omogočile večjo dostopnost splava, pa v praksi obstajajo številne vidne in nevidne ovire, ki preprečujejo univerzalen dostop do splava. Med njimi so medicinsko neutemeljene zahteve, ki podaljšujejo postopke, zavračanje storitev zaradi ugovora vesti, pomanjkanje usposobljenih strokovnjakov_inj, omejitve zaradi gestacijske dobe in visoki stroški.

Marginalizirane skupnosti – osebe z nizkimi dohodki, mladostniki, osebe z invalidnostjo, LGBTIQ+ osebe, spolni delavci_ke, prosilci_ke za azil in osebe z negotovim migrantskim statusom – so nesorazmerno bolj prizadete.

Te ovire, v kombinaciji z različnimi stopnjami kriminalizacije, povzročajo dodatno stigmatizacijo, zamude in celo onemogočajo dostopa do nujnih zdravstvenih storitev.

OVIRE PRI DOSTOPU DO SPLAVA

Poleg **omejitev glede gestacijske dobe in kriminalizacije** obstaja še več ključnih ovir za dostopnost splava.

Stroški dostopa do splava so lahko izjemno visoki, zlasti v državah, kjer oskrba s splavom na zahtevo (ko je odločitev v rokah noseče osebe) ni vključena v zdravstveno zavarovanje ali nacionalni zdravstveni sistem. To velja za države: Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka, Nemčija, Latvija, Črna gora, Romunija, Bosna in Hercegovina, Severna Makedonija, Kosovo in Srbija.

Vsaj dvanajst evropskih držav še vedno izvaja **medicinsko nepotrebna obvezna obdobja čakanja** pred dostopom do zakonitega splava, trinajst držav pa zahteva **obvezno svetovanje**. Nekatere države: Albanija, Belgija, Nemčija, Madžarska, Latvija in Portugalska, zahtevajo oboje.

Vsako leto je na tisoče nosečih oseb prisiljenih **potovati v tujino**, da bi dobile zdravstveno oskrbo, ki bi jim morala biti dostopna doma.

Spomnimo se zgodbe **Mirele Čavajda**, ki ji hrvaški zdravniki niso predstavili možnosti za prekinitev nosečnosti v 24. tednu, kljub temu da so ji povedali, da so obeti zanjo in otroka zelo slabi, saj se bo otrok rodil z velikim tumorjem, ki je že takrat pritiskal na njegove možgane. Splav je kasneje opravila v ljubljanskem kliničnem centru, kljub temu da ga hrvaška zakonodaja v izrednih situacijah tudi po desetem tednu nosečnosti dovoljuje.

Vsaj dvajset držav v Evropi predpisuje kazenske sankcije za nosečnice, ki opravijo splav zunaj zakonsko določenih pogojev.

Na Madžarskem morajo ženske, ki želijo splav, poslušati srčni utrip ploda. V Turčiji pa morajo poročene ženske, starejše od 18 let, za prekinitev nosečnosti v 10-tedenskem roku pridobiti soglasje zakonca.

Foto: Amnesty International Luksemburg

UGOVOR VESTI

Na Hrvaškem, v Italiji, v zadnjem času pa tudi vse več v Romuniji zdravstveni delavci_ke zavračajo opravljanje splavov zaradi **osebnih prepričanj ali verskih razlogov**. To vpliva na zamude pri dostopu do splava, v nekaterih primerih pa celo onemogoča dostop do splava.

POSKUSI OMEJEVANJA DOSTOPA DO SPLAVA

Dobro financirano, meddržavno gibanje, ki nasprotuje pravicam žensk in teoriji spola poskuša na različne načine omejiti dostop do splava v Evropi. Sestavljajo ga konservativne in verske skupine ali institucije, civilnodružbene organizacije in vplivneži_ice.

Tudi v **Sloveniji** se je v zadnjih letih okrepilo delovanje tovrstnih organizacij. V več mestih po državi so letos potekali tako imenovani pohodi za življenje, v Ljubljani se je oktobra na njem zbralo več kot 5000 ljudi.

Tudi v sosednji **Hrvaški** je vpliv gibanj in politikov, ki nasprotujejo človekovim pravicam, ob podpori Katoliške cerkve, povzročil ponavljajoče se poskuse dodatnega omejevanja dostopa do splava. Na zagrebškem Trgu Bana Josipa Jelačića pa vsako prvo soboto v mesecu moški kleče molijo za duhovno avtoriteto v družini, za »predzakonsko čistost« in proti splavu.

Slovaški parlament je večkrat poskušal omejiti ali prepovedati splav, medtem ko bodo ustavne spremembe, sprejete septembra 2025, znatno spodkopale reproduktivne pravice v tej državi.

Tudi **Madžarska** je uvedla nove ovire pri dostopu do splava in kontracepcije. **Italijanska** vladajoča stranka pa je sprožila zakonodajne pobude, s katerim bi skupinam, ki nasprotujejo splavu, omogočila dostop do svetovalnih centrov za noseče osebe, ki jih morajo obvezno obiskati pred postopkom splava. Obe državi ukrepe utemeljujeta z argumenti o nizkih stopnjah rodnosti ter z lažno in rasistično retoriko o migrantih, ki naj bi »nadomestili« belo »domorodno« prebivalstvo.

Agresivni in včasih nasilni protesti proti splavu in shodi pred klinikami za spolno in reproduktivno zdravje postajajo vse večja ovira za dostop do splava. Na **Poljskem** je center za splave, ustanovljen marca 2025 v Varšavi, redno tarča nadlegovanj in groženj protestnih skupin. V **Avstriji** se zdravstveni delavci_ke, ki opravljajo splav, soočajo z zastraševanjem, tudi pred klinikami, medtem ko so bili centri za načrtovanje družine v **Franciji** in svetovalni centri v **Nemčiji** tarča napadov.

Evropske vlade in institucije morajo odločno ukrepati in urediti področje splava v skladu z mednarodnimi standardi. Splav mora biti **dekriminaliziran, dostopen, brezplačen** in na voljo vsem, ki ga potrebujejo.

Taja Premk

V SLOVENIJI JE PRAVICA DO SPLAVA ZAPISANA V USTAVO; 55. ČLEN DOLOČA SVOBODNO ODLOČANJE O ROJSTVIH OTROK.

Splav na zahtevo je pri nas dovoljen do 10. tedna nosečnosti. Noseče osebe, ki želijo splav opraviti po 10. tednu nosečnosti, so pogosto izpostavljene neprimerni obravnavi pred zdravniško komisijo. O tem smo osveščale tudi v sklopu projekta Niti ena več, kjer smo sodelovale s feministično gledališko skupino Magdalene Krivopete, Sektorjem Ž in KUD Transformator.

TRIDESET LET PO GENOCIDU V SREBRENICI ZAVEZA »NIKOLI VEČ« ZVENI PRAZNO

OB OBELEŽITVI TRIDESETE OBLETNICE GENOCIDA V SREBRENICI DELIMO ZAPIS DINUSHKE DISANAYAKE, NAMESTNICE DIREKTORJA AMNESTY INTERNATIONAL ZA EVROPO, KI SE JE LETOS POKLONILA ŽRTVAM NA SPOMINSKI SLOVESNOSTI V SREBRENICI.

Pred tednom dni sem stala v tišini ob grobu in opazovala, kako so v zemljo položili sedem krst. Toda to ni bil navaden pogreb. Tisti, ki so jih pokopali, so bili ubiti pred tremi desetletji skupaj z več kot 8.300 moškimi in dečki v nekaj dneh julija 1995. To je bila Srebrenica. Bila sem tam skupaj s tisočimi drugih, pod žgočim soncem, z razgledom na zeleno dolino, polno belih marmornatih nagrobnikov, ki so se razprostirali daleč, kolikor je seglo oko.

Sedem oseb so pokopali šele sedaj zato, ker so – tako kot številne druge žrtve brutalnega genocida nad bosanskimi Muslimani v Srebrenici – njihova telesa večkrat premikali, z gradbenimi stroji, včasih stotine kilometrov daleč, med več množičnimi grobišči. Vse to je bil načrten poskus izbrisa dokazov o pokolih in oviranja prihodnjih preiskav teh zločinov. Posledično so posmrtni ostanki skoraj tisoč ljudi, domnevno ubitih v tistih dneh, še vedno pogrešani.

Preden smo prišli do grobov, so se žalujoči in drugi prisotni zbrali v eni izmed velikih hal nekdanje tovarne baterij. Ta stavba je bila leta 1995 začasno poveljstvo nizozemskega kontingenta mirovnih sil Združenih narodov (ZN), zadolženega za zaščito več kot 20.000 civilistov, ki so iskali zatočišče pred približujočo se vojsko Republike srbske. V to halo so se otroci, ženske in moški zatekli v upanju na zaščito. Toda mednarodna skupnost ni izpolnila niti svojih najbolj osnovnih obveznosti po mednarodnem humanitarnem pravu in bili so usodno izdani.

Tako imenovano varno območje ZN je padlo. Moške in dečke so ločili od družin in jih usmrtili. Ženske in otroke so prisilno pregnali iz Srebrenice, številne ženske in deklice pa so bile posiljene in ubite.

V tej isti hali so se zdaj zbrali predstavniki vlad z vsega sveta. Medtem ko so iz ust vladnih predstavnikov, katerih države še naprej dobavljajo orožje Izraelu, ki nadaljuje genocid nad Palestinci_kami v Gazi, padale obljube »nikoli več«, je v zraku visela težka hinavščina.

V svojem govoru je Munira Subašić, ena izmed Mater Srebrenice (to je združenje žensk, katerih sorodniki so bili ubiti v pokolu v Srebrenici), spregovorila o trpljenju Palestincev_k v Gazi in opomnila, da žalost ne pozna meja in da molk nikoli ni nevtralen.

V Bosni in Hercegovini ter sosednji Srbiji še vedno vztrajata zanikanje in zgodovinski revizionizem, kljub temu da je Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo ugotovilo, da so bili zločini v Srebrenici del dobro načrtovane in usklajene operacije ter so predstavljali genocid. Glavna načrtovalca, bosanska srbska voditelja Ratko Mladić in Radovan Karadžić, sta bila na istem sodišču spoznana za kriva genocida. A pravičnost, resnica in reparacije za številne preživle in družine žrtev ostajajo nedosegljive. Preveč storilcev tega in drugih zločinov nikoli ni bilo privedenih pred sodišče.

Med obiskom Srebrenice sem se spomnila tudi na druga množična grobišča, med njimi tiste v kraju Chemmani blizu mesta Jaffna na Šrilanki, in na to, kako so letos ob rutinskih gradbenih izkopavanjih tam odkrili 19 človeških okostij. Še eno množično grobišče, posledica krvavega napada na tamilsko prebivalstvo na severu Šrilanke, verjetno med

Foto: Amnesty International

Spomenik žrtvam genocida v Srebrenici.

**»Žalost ne pozna meja
in molk ni nikoli
nevtralen.«**

**Munira Subašić,
Matere Srebrenice**

Julija 1995 so enote Vojske bosanskih Srbov napadle Srebrenico v Bosni in Hercegovini, ki je bila razglašena za varno območje pod zaščito Združenih narodov. Med 10. in 11. julijem 1995 so zajeli več kot 8.000 bošnjaških moških in dečkov, ki jih je nato Vojska bosanskih Srbov usmrtila – kljub prisotnosti mirovnih enot Združenih narodov.

Leta 2007 je Meddržavno sodišče razsodilo, da je bil pokol v Srebrenici genocid. Do danes so bila najdena, identificirana in pokopana trupla več kot 7.000 žrtev, več kot 1.000 ljudi pa je še vedno pogrešanih ali neidentificiranih.

Navkljub pregonu in sojenju nekaterim visokim poveljnikom, kot sta Ratko Mladić in Radovan Karadžić, je pred domačimi sodišči v Bosni in Hercegovini še vedno veliko nerešenih primerov, ki čakajo na sodbo.

Maja 2024 je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila 11. julij za Mednarodni dan spomina in obeleževanja genocida leta 1995 v Srebrenici.

državljansko vojno. Nekatera okostja so bila okostja dojenčkov. Eno izmed njih pa je bilo okostje otroka, ki je bil pod zemljo zakopan skupaj s torbo organizacije UNICEF, igračo, zapestnico in copati. To je bil srhljiv opomnik, da nikomur – ne glede na starost – ni bilo prizaneseno v državnem nasilju in množičnih pobojih, za katere se država od leta 2009 izogiba odgovornosti, kljub številnim resolucijam Združenih narodov. Tamiške matere izginulih še vedno zahtevajo pravico, resnico in odgovornost, medtem ko upanje blede in čas teče.

V Potočarih je spominska slovesnost sprožila solze bolečine in jeze ter tiho žalovanje. Rane so tako sveže, kot so bile pred 30 leti.

Za Matere Srebrenice pravica ne leži v praznih besedah svetovnih voditeljev, ki se enkrat letno zberejo v Potočarih, da se rokujejo in fotografirajo pred morjem grobov. »Nikoli več« pomeni ustaviti genocid, preden se zgodi. Pravica pomeni vedeti, kje so pokopani njihovi najdražji, izvedeti resnico o tem, kaj se jim je zgodilo, in videti storilce odgovorne pred prizanim sodiščem. Gre za reparacije, okrevanje in svet, v katerem so zločini proti človečnosti, vojni zločini in genocid preprečeni in končani.

Če svetovni voditelji res mislijo »nikoli več«, morajo nemudoma končati izraelski genocid nad palestinskim ljudstvom v Gazi. Poskrbeti morajo, da so storilci mednarodnih zločinov – kjerkoli se zgodijo – privedeni pred pravico, in izkazati resnično zavezanost pravici in človekovim pravicam za vse. Bele marmorne nagrobnike v Potočarih bi morali imeti na svoji vesti.

Dinushka Disanayake, Amnesty International

»Za Matere Srebrenice pravica ne leži v praznih besedah svetovnih voditeljev, ki se enkrat letno zberejo v Potočarih, da se rokujejo in fotografirajo pred morjem grobov. “Nikoli več” pomeni ustaviti genocid, preden se zgodi.«

BOJEVNICE ZA AMAZONSKI PRAGOZD

»ČE MI TEGA NE STORIMO, KDO BO?«

MLADE OKOLJSKE AKTIVISTKE, KI SO LETOS DEL NAŠE GLOBALNE AKCIJE PIŠEM ZA PRAVICE, SE V EKVADORJU BORIJO ZA ZAŠČITO SVOJIH SKUPNOSTI PRED STRUPENIMI PLINI IN OPUSTOŠENJEM. NJHOVA BORBA NI LE BORBA ZA AMAZONIJO, TO JE BORBA ZA VSE NAS. ENA IZMED NJIH JE LETOS SODELOVALA NA 30. PODNEBNI KONFERENCI ZDRUŽENIH NARODOV COP30, KI JE NOVEMBRA 2025 POTEKALA V BELÉMU V BRAZILIJ. Z VAMI DELIMO NJEJ ZAPIS.

Rojena sem v ekvadorski Amazoniji. Moja hiša gleda na naftno vrtino. Medtem ko so druge deklice odraščale z razgledom na gore ali parke, sem jaz gledala te ognjene pošasti. **Namesto sončnega vzhoda nad krošnjami dreves sem videla plamen plinske bakle, ki nikoli ni ugasnil.**

Kolikor se spomnim, je zrak vedno dišal po dimu. Včasih sem med igro zaznala vonj po zažgani plastiki. S prijateljicami smo mislile, da je to normalno, da je to preprosto vonj džungle. Šele kasneje sem ugotovila, da to ni naravno. Da je to onesnaževanje.

Že od malih nog sem opazovala, kako naftna industrija škoduje naravi, uničuje lepoto rastlin, živali in vode. Opazovala sem tudi, kako ljudje v moji skupnosti in družini zbolevajo. Najbolj pa me je bolel občutek, da nihče ni prevzel odgovornosti za tolikšno škodo.

ŽIVLJENJE OB AKTIVNI NAFTNI VRTINI SPREMENI TVOJE ŽIVLJENJE.

Ko sem imela 11 let, sem se udeležila izleta, ki ga je organiziral sindikat UDAPT (to je sindikat oseb, ki nosijo posledice črpanja nafte podjetja Texaco). Namen izleta, ki smo ga poimenovali »toksični izlet«, je bil pokazati vplive izkoriščanja nafte. Spomnim se, kako sem stala pod baklo in kako je spuščala pline, ki segrevajo ozračje, kot je metan, ki vsebuje 84-krat več toplote kot ogljikov dioksid. Pogled se mi je povisil k tlom in srce mi je zastalo: tam je bilo na tisoče mrtvih in zažganih žuželk. Majhna, mrtva telesa.

TAKRAT SEM VEDELA, DA MORAM NEKAJ NAREDITI.

Združila sem moči z drugimi dekleti in mladimi. Ob podpori UDAPT in kolektiva Ugasnite bakle, prižgite življenje (*Eliminen los Mecheros, Enciendan la Vida*) smo tožile ekvadorsko državo. Zahtevale smo, da vlada prepove uporabo plinskih bakel in zaščiti naše pravice. **In zmagale smo! Sodišče je državi naročilo, naj ugasne te ogromne plamene.**

Mi smo zgolj dekleta, nismo strokovnjakinje. **A imele smo najmočnejšo stvar: resnico.** Sodišče se je z nami strinjalo, a sodba ni prinesla pravičnosti. Bakle še danes gorijo.

Ko mlade ženske branijo naravo, ne gre brez posledic. Medtem ko poskušamo svetu pokazati resnico o onesnaževanju in napadih na človekove pravice ter naravo, nas najprej pričaka kritika. Veliko ljudi ne želi, da resnica pride na dan. In še huje je, če smo tisti, ki govorimo, pravno gledano še otroci.

Foto: Amnesty International

Bojevnice za amazonski pragozd pred ustavnim sodiščem v Ekvadorju.

»Nismo le aktivistke; smo hčere zemlje in naših skupnosti; smo bojevnice gozda, ki ne namerava umreti. Smo amazonski pragozd, ki se upira vplivom naftne industrije, zaradi katere gorijo naše skupnosti in naša zemlja.«

Foto: UDAPT

Bojevnice za amazonski pragozd na protestu za okoljske pravice v Ekvadorju.

Foto: Amnesty International

VEDNO NAM GOVORIJO, DA ODRASLI MANIPULIRAJO Z NAMI ALI DA SMO HISTERIČNE.

Večkrat so policija in vojaško osebje – po ukazu vlade – blokirali ceste, da bi nam preprečili prihod na sestanek z oblastmi.

Februarja 2024 je bila moja družina žrtev napada. Na vhod v mojo hišo je nekdo odvrnil eksplozivno napravo. Na njem je bil kos papirja s sporočilom, nisem ga uspela prebrati, ker je zgorel. Hoteli so me utišati.

Kljub žaljenju, zaporam cest in nasilju ostajamo močne, pogumne in odločene, da zaščitimo svoje pravice in pravice narave.

ČE MI TEGA NE STORIMO, KDO BO?

Udeležba na najpomembnejšem vrhu o podnebj, COP30 v Belému v Braziliji, svetu sporoča, da o ukrepih za podnebje ne moremo govoriti, dokler Amazonija še vedno gori. To je prvi COP v Amazoniji, kar nekaj pomeni.

V Belém nisem prišla prosit za usluge. **Prišla sem zahtevati, da ekvadorska država izpolni sodbo sodišča.** Prišla sem tudi spomniti vse države, da spoštujejo človekove pravice in da skrb za okolje ni strošek – je najboljša socialna in kulturna naložba, ki jo lahko vlada naredi.

Dovoliti onesnaževanje in kršitve pravic ni znak politične moči, je znak brezbrčnosti.

S tem, ko dovoljujejo pasivnost glede podnebja in onesnaževanja, svetovni voditelji – vključno z ekvadorskimi oblastmi – uničujejo življenja ljudi in na tisoče vrst rastlin in živali.

Staroselske deklice in mlade ženske v Amazoniji običajno nismo slišane v medijih, a me imamo glas, in naš ogenj gori svetleje kot katerakoli naftna vrtina.

IMENUJEMO SE BOJEVNICE ZA AMAZONIJO.

Staroselske deklice in mlade ženske v Amazoniji običajno niso slišane v medijih, a me imamo glas, in naš ogenj gori svetleje kot katerakoli naftna vrtina.

Nihče nas ne more utišati ali prisiliti, da molčimo pred nepravilnostjo. **Pogum je večšina, ki jo gradimo skozi svoja dejanja.** Braniti svoje pravice je ščit moči, ki ga ustvarjamo. Vsak posameznik lahko ustvari svojega.

Vsi imamo to moč.

Leonela Moncayo, bojevnica za amazonski pragozd

»Medtem ko so druge deklice odrasčale z razgledom na gore ali parke, sem jaz gledala te ognjene pošasti.«

KAJ LAHKO STORITE VI?

Podpišite peticijo in zahtevajte, da ekvadorske oblasti spoštujejo sodbo o odstranitvi plinskih bakel in zagotovijo varnost bojevnice za pragozd.

AKTIVIZEM IN PROSTOVOLJSTVO NAŠA MREŽA JE NAŠA MOČ

V NAŠI MREŽI PROSTOVOLJCEV_K ZDRUŽUJEMO VOLJO IN ZNANJE ZA PRAVIČNEJŠI, TRAJNEJŠI SVET TER GRADIMO SKUPNOST, KI ZNA PREPOZNATI POTREBE ČASA IN NANJE ODLOČNO ODGOVORITI.

GLOBALNA AKCIJA PIŠEM ZA PRAVICE

Vabljeni, da se pridružite največjemu dogodku za človekove pravice na svetu. Osrednje srečanje bo **10. decembra**, ko obeležujemo svetovni dan človekovih pravic:

- **Ljubljana**, med 9. – 21. uro v lokalu Pritličje,
- **Maribor**, med 9. – 16. uro, v knjigarni Mariborka.
- **Ptuj**, med 16. – 19. uro, v kavarni Bodi.

Dogodki v okviru akcije Pišem za pravice se bodo nadaljevali tudi v Slovenskih Konjicah, Kranju, Žalcu, Brežicah in Zagorju ob Savi.

PRIDRUŽITE SE ČLANSKIM SREČANJEM

- **Maribor, Čajnica pri parku:** 19. januar, ob 18. uri, tema: predstavitev mreže Nujnih akcij in 16. februar, ob 18. uri, tema: civilnodružbena gibanja in civilna nepokorščina;
- **Ljubljana, pisarna slovenske Amnesty:** 21. januar, ob 18. uri, tema: predstavitev mreže Nujnih akcij s posebnim gostom in 18. februar, ob 18. uri, tema: civilnodružbena gibanja in civilna nepokorščina, z gostom.

Srečanje ali akcijo lahko organiziramo tudi v vašem kraju, pišite mi.

IZOBRAŽUJMO SE NA PREDAVANJIH PO SPLETU

Točna informiranost je nujna za branjenje človekovih pravic, srečanje z izkušnjami **gosta, gostje ali s strokovnjaki_njami**, pa nam daje navdih in pogum, da se tudi mi odločneje zavzamemo za človekove pravice. Na predavanjih predstavljamo kampanjske in druge aktualne teme, zaradi katerih nas podpirate.

14. JANUAR, OB 18. URI, CIVILNODRUŽBENI AKTIVIZEM V ANHOVEM. PREDAVA: JASMINA JERANT.

Kmalu: Romi in dostop do pitne vode. Predava Nataša Posel. Ostale teme: Splav, Izbrisani. Pravice LGBTIQ na tla avtoritarizma, Zagotavljanje pravice do protesta, Zakaj interspolnost zadeva človekove pravice?, Soglasje v spolnosti, Begunci.

V letošnjem šolskem letu imamo tri **šolske skupine**, na obali, v Ljubljani in v Mariboru.

Oglasite se mi na maja.pan@amnesty.si.

Maja Pan

Del šolske Amnesty skupine na vodstvu po razstavi 33 let s(r)amote v Mariboru.

Za več informacij o spletnih predavanjih in prijavnico poskenirajte QR kodo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Aktivnosti sofinancira Ministrstvo za javno upravo v okviru javnega razpisa za razvoj in profesionalizacijo NVO in prostovoljstva 2024.

INTERVJU Z AVTORICAMA MAGISTRSKE NALOGE O IZBRISU

»IZBRISANIM SVA ŽELELI NEKAJ VRNITI«

VERONIKA KUKOVEC IN EVA RODE STA NEDAVNO NA PEDAGOŠKI FAKULTETI V LJUBLJANI ZAGOVARJALI NALOGO O KLJUČNIH AKTERJIH IZBRISA IN O (NE)VKLJUČENOSTI TE TEME V IZOBRAŽEVANJE.

Kako sta se srečali s temo izbrisa?

Pri doc. prof. Špeli Razpotnik sva pri predmetu Enakosti in manjšine naleteli na omembo izbrisa. Nisva vedeli, za kaj gre. Po pogovorih z domačimi sva dobili odgovore: »to so ljudje, ki so sedeli na dveh stolčkih«, »bili so preračunljivi«. Odgovori so naju zmedli, zato sva se odločili zadevo raziskati. Presenetilo naju je dejstvo, da se v skoraj dvajsetih letih izobraževanja z izbrisom nisva srečali. Tudi na področju socialne pedagogike še ni bil naslovljen, kljub temu da se naša veda ukvarja z marginaliziranimi skupinami. Dejstvo, da o izbrisu ničesar ne vemo, je samo po sebi diskriminatorno. Na Fakulteti za socialno delo, Pravni fakulteti in Fakulteti za upravo je več zaključnih nalog na to temo.

Katera načela sta upoštevali pri raziskovanju?

Vedeli sva, da o izbrisu ne bova pisali brez izbrisanih. Prvi del naloge je zajemalo raziskovanje terena – pogovore z osebami, ki so bili (ne)posredno vključeni v izbris. Druga usmeritev je bila vzajemnost: hoteli sva izbrisanim tudi nekaj vrniti, ne samo jemati njihovih zgodb.

Kaj sta ugotovili glede vključevanja izbrisa v izobraževanje?

Naredili sva štirinajst intervjujev. Vse sogovornice_ki so izpostavile potrebo po vključitvi izbrisa v izobraževalni proces. Pregledali sva triintrideset učnih načrtov in vse učbenike za štiri relevantne predmete. Izbris sva našli v treh učbenikih, vendar le faktografske podatke brez konteksta, v učnih načrtih ga ni bilo. V dveh primerih je bil omenjen kot nekaj končanega, za kar so izbrisani dobili odškodnino, v enem kot nezakonito dejanje. Na osnovnih in srednjih šolah se izbris, če sploh, pojavlja le kot omemba ali postranska tema. Študijski programi petih družboslovnih fakultet ne obdelujejo tematike ustrezno. Izjema je Fakulteta za socialno delo.

Kaj sta dosegli?

Na svoji fakulteti sva organizirali razstavo 33 let s(r)amote, izvajava vaje, napisali sva znanstveni članek, radi bi sodelovali na kongresu socialne pedagogike. Dosegli sva, da se zdaj pri predmetu najine profesorice obvezno berejo literarna dela o izbrisu.

Ministrstvo za šolstvo in Zavod za šolstvo sta nama po petih mesecih odgovorila, da izbris v prenovljenih učnih načrtih ni predviden in da se o tem ni razpravljalo. Novoelo zakona o izbrisanih iz leta 2023, kjer so izbrisani izrazili to zahtevo, je vlada v celoti ignorirala.

Najino magistrsko delo o izbrisu je bilo popotovanje, polno izzivov, pri katerem naju je ves čas skrbelo, kako čustva preleviti v objektivno raziskavo.

Pogovarjala se je Maja Pan.

Otvoritev razstave 33 let s(r)amote na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Na fotografiji od leve proti desni: Špela Razpotnik, Katarina Keček, Ratko Stojiljković, Eva Rode, Veronika Kukovec, Irfan Beširević, Slavica Đuričić, Matjaž Oven, Nataša Posel.

To je le del intervjuja, poskenirajte QR kodo in si ga v celoti preberite na naši spletni strani.

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC IZOBRAŽUJEMO ZA BOLJŠI SVET

V ŠOLI ČLOVEKOVIH PRAVIC PRIPRAVLJAMO IZOBRAŽEVALNE MATERIALE, PREDLOGE AKTIVNOSTI, POUČNE VIDEO VSEBINE, IZVAJAMO DELAVNICE, IZOBRAŽEVANJA, PREDAVANJA ZA PEDAGOŠKE DELAVCE_KE IN ŠE VELIKO VEČ. ČE TUDI SAMI DELATI Z MLADIMI IN ŽELITE PRI DELU POUČITI POMEN ČLOVEKOVIH PRAVIC, VAS VABIMO, DA OBIŠČETE SPLETNO STRAN ŠOLE ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SE NAM PRIDRUŽITE.

NAJ OTROCI ŽIVIJO

Palestinski otroci odraščajo v neznosnih razmerah. Pod nezakonito izraelsko okupacijo se nasilje nad njimi ne kaznovano nadaljuje. Organizaciji Amnesty International in Save the Children sta zato zasnovali kampanjo **Naj otroci živijo**, ki predstavlja globalni poziv k dejanjem. Z njo smo se spomnili na tisto, kar je najpomembnejše: **prihodnost vsakega izmed 2,38 milijona palestinskih otrok**, ki se borijo za preživetje na okupiranem palestinskem ozemlju.

V sklopu Šole človekovih pravic so se tudi mladi v Sloveniji pridružili akciji. Ustvarjali so plakate, ilustracije in sporočila za palestinske otroke.

Kampanja še vedno poteka. Če se ji želite pridružiti, obiščite spletno stran **letchildrenlive.com** in z vpisom boste prejeli ime in starost otroka, ki ga boste zastopali ter poskrbeli za to, da njegovo ime postane vidno.

V raznoliko ponudbo naših brezplačnih plakatov smo dodali nov plakat s citatom Dalai Lame. Za naročilo nam pišite na **sola@amnesty.si**.

Akcija Naj otroci živijo na Osnovni šoli Cirila Kosmača v Piranu.

Kampanji se je pridružila tudi Osnovna šola Frana Kranjca Celje.

SPLETNA PREDAVANJA ZA UČITELJE_ICE

- 7. 1. 2026 – **Anhovo – pravica do življenja v čistem in zdravem okolju**; dolgoletna prizadevanja lokalnega prebivalstva, da bi zagotovili zdravo in čisto okolje za življenje – tudi svojih potomk in potomcev
- 4. 2. 2026 – **Izbrisani – sramota slovenske osamosvojitve, vztrajajoča tišina in krivice za preživele**. Kako se zoper neodgovornost in nekaznovanost boriti z družbenim vedenjem in osveščanjem?
- 4. 3. 2026 – **Soglasje v intimnih odnosih** – zoperstavljanje nasilju na osnovi spola in njegovo odpravljanje ter preprečevanje
- 1. 4. 2026 – **Pravica do vode, romske skupnosti v jugovzhodni Sloveniji** – dolgoletna prizadevanja romskih skupnosti za ureditev temeljnih pravic za dostojno življenje
- 6. 5. 2026 – **Pravica do protesta, pravica izraziti svoje mnenje in dati glas za naravo**: vse bolj nasilni odzivi na demonstracije in prizadevanja za ohranitev okolja in zaščito narave.

Poskenirajte QR kodo ali obiščite **sola.amnesty.si** in se prijavite.

Za več informacij za učitelje_ice obiščite spletno stran **sola.amnesty.si**.

PROGRAM ZBIRANJA SREDSTEV *FACE TO FACE* Z NASMEHOM NA ULICI: ŠTUDENTI_KE, KI USTVARJAJO SPREMEMBE

PROGRAMI ZBIRANJA SREDSTEV SO POMEMBEN DEL SLOVENSKE AMNESTY. BREZ NJIH IN VSEH VAS, KI NAS PODPIRATE Z DONACIJAMI, NAŠE EKIPE NE BI MOGLE OPRAVLJATI SVOJEGA DELA IN SE ZAVZEMATI ZA SPREMEMBE. *FACE TO FACE* (F2F) JE EDEN IZMED TAKŠNIH PROGRAMOV. ŠTUDENTI_KE, KI VSAK DAN POGUMNO STOPIJO NA ULICE, V PARKE IN NA TRGE, KJER Z NASMEHOM IN ISKRENIM POGOVOROM PRIDOBIVAJO NOVE ČLANE_ICE, PA SO SRCE TEGA PROGRAMA. SPOZNAJMO JIH!

Zakaj ste se pridružili projektu F2F?

Neja: »Že prej sem sodelovala na protestih, na družbenih omrežjih pa sem spremljala proteste za Palestino in zato sem se želela vključiti v delo s človekovimi pravicami.«

Nikolina: »Na fakulteti sem slišala za Akademijo Amnesty in se tako odločila, da se prijavim.«

Gal: »Videl sem oglas na študentskem servisu in se prijavil.«

Ana: »Iskala sem službo, videla sem, da Amnesty išče nove sodelavce_ke in se prijavila.«

Meta: »Iskala sem študentsko delo, kjer bi promovirala neko organizacijo, nakar sem videla Amnesty in se takoj odločila za to!«

Adela: »Pogledala sem, kaj Amnesty počne. Zdelo se mi je super, kar počnejo in za kaj se zavzemajo. Vedela sem, da želim biti del tega.«

Kako bi opisali običajen dan na terenu?

»Dobimo se na lokaciji, poklepetamo in pogovorimo se, nato pa naredimo načrt dela. Določimo, ali se bomo razdelili v pare ali pa se bomo razkropili in delali vsak zase. Potem začnemo z delom. Če je večja skupina ljudi, pristopimo skupaj, drugače pa ustavimo vsak svojega mimoidočega. Delamo štiri ure dnevno, vmes pa se dobimo, da vidimo, kako nam gre. Štiri urice minejo, kot bi švignil, in že je čas, da se izpolni dnevno poročilo. Potem pa samo še adijo do naslednjega dne.«

Kaj vas pri delu najbolj motivira?

»Da pomagamo skupnosti in smo del izboljšanja. Da ti nekdo zaupa dovolj, da se odloči, da bo prispeval. Že samo to, da se ukvarjamo s področjem človekovih pravic je velika stvar. Pomembno mi je, da nismo samo pasivni opazovalci družbe, ampak naredimo nekaj za to, da se stvari spremenijo na bolje.«

Kako je na vas vplivalo delo v programu *Face to face*?

»Veliko bolj sem socialna in odprta do novih izkušenj, pridobila sem samozavest. Izvedela sem, da je veliko več ljudi pripravljenih pomagati. Tega si nisem mislila, ko sem začela z

Ana in Nikolina z revijo Akcija.

Vsaka nova donacija pomeni več kot le finančno podporo – pomeni korak bližje svetu, kjer se človekove pravice spoštujejo bolj dosledno, kjer se vsak glas sliši in kjer ima sočutje resnično moč spreminjati življenja. Prav zaradi naših študentov_k in vseh, ki se odločite pridružiti Amnesty, lahko nadaljujemo boj za pravičnost, enakost in dostojanstvo za vse.

Ekipa Face to face, od leve proti desni Nikolina, Neja, Gal in Ana.

delom. Na ljudi, ki opravljajo enako delo kot mi, zdaj gledam drugače.«

Kaj bi povedali nekemu, ki razmišlja, da bi se tudi sam_a preizkusil_a v opravljanju dela programa F2F?

»Poskusi. Bodi potrpežljiv. Zavedaj se svojih lastnosti. Vztrajaj, slej ko prej bo nekdo prispeval.«

Kaj bi sporočili našim članom, ki z mesečno podporo omogočajo delo slovenske Amnesty?

»Hvala, ker verjamete v naše poslanstvo in nas podpirate pri izboljševanju sveta. Hvala, ker spreminjate svet na bolje. Hvala, ker nam zaupate!«

Pogovarjala se je Tamara Mesojedec.

Delo študentov_k ni vedno lahko – zahteva potrpežljivost, vztrajnost in predvsem veliko predanosti naši skupni viziji. A prav pogovori, srečanja in nasmehi mimoidočih prinašajo zgodbe, ki nas navdihujejo in spominjajo, zakaj je naše poslanstvo pomembno.

Meta in Adela med delom pred Filozofsko fakulteto v Ljubljani.

**SE ŽELIŠ
PRIDRUŽITI NAŠI
FACE TO FACE
EKIPI?
PIŠI NAM NA
amnesty@amnesty.si.**

MREŽA NUJNIH AKCIJ

POGUM JE, ČE OB KRIVICAH NISMO TIHO

TOKRAT VAS OPOZARJAMO NA DVE NUJNI AKCIJI – IN VAS POZIVAMO, DA ODGOVORNIM NAPIŠETE ELEKTRONSKO SPOROČILO, ČE TEGA NISTE ŽE NAREDILI PREK AMNESTY SPLETNE STRANI.

IZRAEL: ZA ZAPAH, KER JE URESNIČEVAL PRAVICO DO UGOVORA VESTI

18-letni **Yuval Peleg** je že četrtri zaprt, ker ni pripravljen služiti v izraelski vojski in sodelovati pri genocidu v Gazi ter pri izvajanju nezakonite okupacije palestinskega ozemlja. Amnesty poziva izraelske oblasti, naj ga nemudoma in brezpogojno izpustijo, kot tudi ostale, ki uveljavljajo svoj ugovor vesti in so zato zaprti.

Yuval trenutno služi dodatno, 20-dnevno zaporno kazen v vojaškem zaporu Neve Tzedek. Služenje je zavrnil 10. avgusta 2025 iz moralnih razlogov in se s tem pridružil Itamarju Greenbergu, Yuvalu Moavzu, Oryanu Muellerju, Elli Greenberg, Yoni Roseman, Ayani Gerstman, Tal Mitnick in Sofii Orr, ki so bili prav tako soočeni z zaporom zaradi zavrnitve služenja vojaškega roka. Od oktobra 2023 je po podatkih zagovorniške mreže obvezno služenje zavrnilo več kot 100 Izraelk in Izraelcev, 15 se jih je javno izpostavilo. Izrael praviloma zavrača ugovore vesti zaradi pacifizma in osebe večkrat zaporedoma kaznuje z zapornimi kaznimi. Odbori in delovna telesa ZN so to označila za kršitev mednarodnega prava človekovih pravic.

MADŽARSKA: OBDOLŽEN KAZNIVEGA DEJANJA, KER JE ORGANIZIRAL PARADO PONOSA

Géza Buzás-Hábel, organizator Parade ponosa v Pécsu je v kazenskem postopku, ker je 4. oktobra organiziral mirno parado za pravice LGBTIQ+ oseb. Amnesty poziva madžarsko tožilstvo, naj nemudoma ustavi kazenski pregon. Če to obtožnico potrdi in postane pravnomočna, Gézi grozi do leto dni zavora.

Géza Buzás-Hábel je Rom in gej. Dela kot učitelj in zagovornik človekovih pravic v Pécsu. Že leta organizira Parado ponosa, ki je edina zunaj Budimpešte, mirna, vključujoča in prepletena z lokalno skupnostjo. 4. septembra 2025 je na policiji prijavil peto Parado ponosa in že naslednji dan prejel policijsko prepoved, saj naj bi z zagovarjanjem univerzalne pravice do zakonske zveze in postopkov za pravno priznanje spola transspolnih oseb ter z obeleženjem LGBTIQ+ žrtev holokavsta otroke izpostavljali prepovedanim vsebinam. Géza se je pritožil, a ga je madžarsko vrhovno sodišče zavrnilo. Parada ponosa v Pécsu se je 4. oktobra vseeno mirno odvila, brez posredovanja policije.

10. oktobra pa je Géza prejel uraden poziv policije, da je osumljen kaznivega dejanja. Po poročanju medijev, naj bi policija 6. novembra zoper njega predložila obtožni predlog tožilstvu. Tožilstvo se lahko odloči v roku leta dni ali najdlje v 18 mesecih. Amnesty International Madžarske je 13. novembra pisala tožilstvu, ki je dan kasneje potrdilo, da je prejelo predlog policije. Leta 2025 je Madžarska stopnjevala preganjanje in zatiranje pravic LGBTIQ+ oseb, kar krši evropske in mednarodne dokumente za zaščito človekovih pravic.

(K. B.)

Če se želite pridružiti Mreži nujnih akcij nam pišite na mreza@amnesty.si ali poskenirajte QR kodo.

Foto: Soul Tsalk Bachar/Mesavot

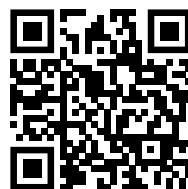
Yuval Peleg

V svoji izjavi, da zavrača služenje vojaškega roka, je Yuval Peleg zapisal: *»Ko spremljam hudodelstva, ki jih vrši izraelska vojska nad palestinskim prebivalstvom v Gazi in na Zahodnem bregu ... se vstop v vojsko ne sklada s temeljnimi načeli življenja in enakopravnosti vseh ljudi, ampak predstavlja prejšnji vstop v sistem, katerega srž so zatiranje, okupacija in uničevanje.«*

Foto: Amnesty International Madžarske

Géza Buzás-Hábel

VARNE IN ZAKONITE POTI »KER TIŠINA DOPUŠČA TRPLJENJE, MEDTEM KO SOLIDARNOST IN DEJANJA USTVARJAJO UPANJE«

WAFAA KANAN ALBURAI, FARMACEVTKA IN DOLGOLETNA HUMANITARNA DELAVKA IZ GAZE, JE Z NAMI DELILA ZAPIS, KI OSVETLJUJE, ZAKAJ JE POMEMBNO, DA SLOVENSKA VLADA OMOGOČI LJUDEM, KI BEŽIJO PRED PREGANJANJEM, VOJNO ALI GENOCIDOM, VAREN IN ZAKONIT PRIHOD V SLOVENIJO.

Hvala za prostor in možnost, da vas nagovorim.

Sem nekdo, ki v Sloveniji živi že skoraj štiri leta, a danes pišem kot nekdo, ki ga že več kot dve leti vsako minuto stiska v srcu, saj je moja družina še vedno v Gazi.

V moji družini so običajni ljudje. Moja mama. Pesnica in pisateljica in prijazna babica. Imam tri brate. Khaled je električar in oče petih otrok. Samir je učitelj in oče treh otrok. Hussien je radiolog, nogometaš in oče dveh otrok.

Moje svakinje, Naela, Amani in Bareaa, so zelo prijazne, matere, s svojimi sanjami.

Moji nečaki in nečakinje so otroci, ki se smeji, sanjajo, radi se igrajo in radi imajo, ko občutijo ljubezen. Trenutno so ujeti tam, kjer varnosti ni več. Bombe in eksplozije se nadaljujejo, tudi pomanjkanje in strah.

Zame je to, da sem daleč stran, izjemno boleče. Vsakič, ko zazvoni telefon, me je strah, kakšne novice prinaša klic ...

Želim si, da bi razumeli, da to ni politika. Gre za golo človečnost. Gre za ljudi, ki si zaslužijo živeti v varnosti in dostojanstveno.

Evakuirati družino iz Gaze ni privilegij. Gre za preživetje. To je edina možnost, da bodo lahko živeli, da preživijo.

Zato vas prosim, zapomnite si njihova imena, povejte njihove zgodbe in ukrepajte.

Ker tišina dopušča trpljenje, medtem ko solidarnost in dejanja ustvarjajo upanje.

Moje sanje zadnji dve leti so, da bi jih lahko ponovno objela in vedela, da so na varnem tu v Sloveniji.

Z vašimi glasovi in dejanji se to lahko uresniči.

Prosim, podpišite peticijo. Hvala.

Wafaa Kanan Alburai

Foto: Črt Piksi

Wafaa Kanan Alburai na dogodku o varnih in zakonitih poteh, ki je potekal na Festivalu Grounded.

Poskenirajte QR kodo
in podpišite peticijo za
varne in zakonite poti.

ZBOR ČLANOV_IC AI SLOVENIJE 2026

POTEKAL BO V SREDO, 15. APRILA 2026.

OKVIRNI DNEVNI RED

16.30–16.45 prihod/prijava in registracija

16.45–17.10 otvoritev zbora članov_ic

17.10–19.45 finančno in vsebinsko poročilo za 2025,
volitve organov, finančni in vsebinski načrt
za 2026 in 2027

19.45–20.00 zaključek zbora članov_ic

Za več informacij o volitvah (za katero mesto v organih društva se lahko potegujete in do kdaj se prijavite) ter gradiva obiščite www.amnesty.si/zbor-clanov-2026.

PRIJAVA NA ZBOR ČLANOV

Do **8. aprila 2026** nam pišite na amnesty@amnesty.si
(Zadeva: Prijavnica na zbor članov 2026; v telo e-sporočila
dopišite svoj ime in priimek ter naslov). Če nimate e-pošte, nas
pokličite na **01 426 93 77** in se prijavite po telefonu.

**VABLJENI, DA SE
NAM PRIDRUŽITE!**

1 % DOHODNINE = 100 % PODPORE.

VAŠA DOHODNINA LAHKO SPREMENI ŽIVLJENJA!

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

